

PvE Hambergerweg Enter, gemeente Wierden (OV)

Programma van Eisen			
Locatie	Enter		
Projectnaam	Archeologische opgraving, Hambergerweg te Enter, gemeente Wierden (OV)		
Plaats binnen archeologisch proces:			
0 IVO – Proefsleuven (IVO-P)			
0 IVO – Overig (IVO-O)			
x Opgraven			
0 IVO-P variant Archeologische begeleiding			
0 Opgraven variant Archeologische begeleiding			
Opsteller	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Auteur (KNA-archeoloog)	Iris Keurhorst, Laagland archeologie B.V. Virulyweg 21F-G 7602 RG Almelo Iris.Keurhorst@laaglandarcheologie.nl	2-2-2026	
controle/goedkeuring (Senior KNA-archeoloog)	Hans Oude Rengerink Virulyweg 21F-G 7602 RG Almelo 06 49 88 34 03 hans.ouderengerink@laaglandarcheologie.nl	4-2-2026	
Opdrachtgever	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
	Velten Invest b.v. de heer A. Velten		
Goedkeuring bevoegde overheid			
	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
X Gemeente	Gemeente Wierden	11-3-2026	
0 Provincie	Pouliestraat 3		
0 Rijk	Postbus 43, 7640 AA Wierden		
0 Overig	De gemeente wordt hierin vertegenwoordigd door: mevrouw E. Kaptijn Eva.Kaptijn@hetoversticht.nl		
Kennisgeving Depot			
	Naam, adres, telefoon, e-mail	Datum	paraaf
Depot	Provinciaal depot voor Bodemvondsten Overijssel Mw. J. Jansen Judithjansen@hetoversticht.nl		

INHOUDSOPGAVE

1	Administratieve gegevens onderzoeksgebied	4
2	Aanleiding en motivering van het onderzoek	4
3	Eerder uitgevoerd onderzoek	5
4	Archeologische Verwachting	5
4.1	Regionale archeologische en cultuurlandschappelijke context	5
4.2	Aard en ouderdom van de vindplaatsen	8
4.3	Begrenzing en oppervlakte van de vindplaatsen	8
4.4	Structuren en sporen	8
4.5	Anorganische artefacten	8
4.6	Organische artefacten	8
4.7	Archeozoölogische en botanische resten	8
4.8	Motivatie	8
4.9	Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen	8
4.10	Gaafheid en conservering	8
5	Doelstelling en vraagstelling	9
5.1	Doelstelling	9
5.2	Relatie met NOaA en/of andere onderzoekskaders	9
5.3	Vraagstelling	9
5.4	Onderzoeksvragen	9
6	Methoden en technieken	10
6.1	Methoden en technieken	10
6.2	Strategie	10
6.3	Omgang kwetsbare vondsten en monsters	11
6.4	Aardwetenschappelijk onderzoek	12
6.5	Anorganische artefacten	12
6.6	Organische artefacten	12
6.7	Archeozoölogische, archeobotanische en fysisch antropologische resten	12
6.8	Overige resten	13
6.9	Dateringstechnieken	13
6.10	Beperkingen	13
7	Uitwerking en conservering	13
7.1	Structuren, grondsporen, vondstspredingen	13
7.2	Analyse aardwetenschappelijke gegevens	13
7.3	Anorganische artefacten	14
7.4	Organische artefacten	14
7.5	Archeozoölogische en -botanische resten	14
7.6	Beeldrapportage	14
8	(De)selectie en conservering	14
8.1	Selectie materiaal voor uitwerking	14
8.2	Selectie materiaal voor deponering en verwijdering	14
8.3	Selectie materiaal voor conservering	15
9	Deponering	15
9.1	Eisen betreffende depot	15
9.2	Te leveren product	15
10	Randvoorwaarden en aanvullende eisen	16
10.1	Personele randvoorwaarden	16
10.2	Overlegmomenten	16
10.3	Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg en evaluatie	16

PvE Hambergerweg Enter, gemeente Wierden (OV)

	10.4 Overige randvoorwaarden en aanvullende eisen _____	16
11	Wijzigingen en afwijkingen ten opzichte van het PvE _____	17
	11.1 Wijzigingen tijdens het veldwerk _____	17
	11.2 Belangrijke wijzigingen _____	17
	11.3 Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk _____	17
	11.4 Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering _____	17
	Literatuur _____	17
	Bijlage 1: Lijst met te verwachten aantallen _____	18
	Bijlage 2: Overzicht te raadplegen specialisten _____	19
	Bijlage 3: onderzoeksgebied _____	20
	Bijlage 4: Puttenplan _____	21

1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS ONDERZOEKSGBIED

Projectnaam	Archeologische opgraving Hambergerweg te Enter, gemeente Wierden (OV)
Provincie	Overijssel
Gemeente	Wierden
Plaats	Enter
Toponiem	Hambergerweg
Kaartbladnummer	28D
x,y-coördinaten	235610/479186
	235730/479143
	235697/479072
	235646/479057
CMA/AMK-status	-
Archis-monumentnummer	-
Archis-waarnemingsnummer	-
Oppervlakte plangebied	8.172 m2
Oppervlakte onderzoeksgebied	8.172 m2
Huidig grondgebruik	Weiland

2 AANLEIDING EN MOTIVERING VAN HET ONDERZOEK

De aanleiding tot de opgraving vormt de geplande ontwikkeling van nieuwe woningen met daarbij terreininrichting en nutssleuven aan de Hambergerweg te Wierden. Het terrein is momenteel in gebruik als weiland. Met de geplande ontwikkeling wordt grondverzet uitgevoerd. Hierdoor kunnen eventueel in de bodem aanwezige archeologische resten worden aangetast. In een eerder stadium is een inventariserend veldonderzoek – proefsleuven uitgevoerd. Dit onderzoek heeft uitgewezen dat er een urnenveld aanwezig zijn die in de Late Bronstijd – Midden IJzertijd gedateerd kan worden. Op basis van het proefsleuvenonderzoek is vastgesteld dat het hier een behoudenswaardige vindplaats betreft welke door de geplande werkzaamheden zal worden bedreigt.

3 EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK

Eerder uitgevoerd onderzoek	
Bureauonderzoek	
Uitvoerder	Transect
Uitvoeringsperiode	Februari 2023
Rapportage	Scheeringa, D.L., 2023. <i>Enter, Hambergerweg gemeente Wierden (OV) Archeologisch bureauonderzoek (BO) en inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase, Nieuwegein (Transect-rapport 4555).</i>
Veldonderzoek	
Uitvoerder	Transect
Uitvoeringsperiode	Februari 2023
Uitvoeringsmethode	Verkendend booronderzoek
Rapportage	Scheeringa, D.L., 2023. <i>Enter, Hambergerweg gemeente Wierden (OV) Archeologisch bureauonderzoek (BO) en inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase, Nieuwegein (Transect-rapport 4555).</i>
Vondsten/monsters/documentatie	<i>Geef aan waar de vondsten/monsters /documentatie zich bevinden</i>
Proefsleuvenonderzoek	
Uitvoerder	Transect
Uitvoeringsperiode	Juli 2025
Uitvoeringsmethode	Proefsleuvenonderzoek
Rapportage	Tews, S., R. Brandsma & J. Braiek, 2025. <i>Enter, Hambergerweg. Gemeente Wierden (OV). Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase, Nieuwegein (Transect-rapport 6091).</i>
Vondsten/monsters/documentatie	Provinciaal Depot Bodemvondsten Overijssel.

4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

4.1 REGIONALE ARCHEOLOGISCHE EN CULTUURLANDSCHAPPELIJKE CONTEXT

Geologie, geomorfologie en bodem

Het plangebied ligt in het Overijssels-Gelders zandgebied. Dit landschap is gevormd tijdens de voorlaatste ijstijd (Saalien) en de laatste ijstijd (Weichselien). Kenmerkend voor dit gebied is het dekzandlandschap, met dekzandvlakten, -welingen en -ruggen. Bekende doorsnijden dit landschap en her en der komen grotere en kleine stuwwallen voor. Gedurende het Saalien was dit deel van Nederland geheel met landijs bedekt dat een dikte van honderden meters kon bereiken. De stuwwallen ontstonden langs de flanken en het front van de voortkruisende, dikke ijsmassa. Ze bestaan uit oudere afzettingen van de voorloper van de Rijn (klei, zand, grind), die door de gletsjers zijn weggedrukt. De glaciaal afzettingen afkomstig van de ijskap (glaciaal, inclusief subglaciaal (keileem/grondmorene), fluvioglaciaal (sandur, kame en esker; (kei)zand), en glaciaal

PvE Hambergerweg Enter, gemeente Wierden (OV)

meersedimenten (klei met warven) die toen tot afzetting kwamen worden gerekend tot de Formatie van Drenthe. Tijdens de laatste fasen van het Weichselien werd het keileem afgedekt door dekzand (Formatie van Bostel, Laagpakket van Wierden).

Volgens de geologische kaart (2021) ligt het plangebied op de grens tussen twee geologische eenheden. In het westelijke deel van het plangebied is sterk zandige, siltige en grindige keileem aanwezig behorend bij het Laagpakket van Gieten van de Formatie van Drenthe. Deze keileem is als grondmorene afgezet onder het landijs. Het deel waar deze afzettingen aanwezig zijn, beslaat circa driekwart van het plangebied. In de rest van het plangebied is volgens de geologische kaart zeer fijn tot matig grof zand aanwezig behorend bij het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Bostel. Dit zand is als dekzand afgezet.

Op de geomorfologische kaart ligt het plangebied grotendeels in bebouwd gebied. Deze delen zijn dan ook niet gekarteerd. Aan de noordwestzijde is een strook wel gekarteerd. Hier is een stuwwal aanwezig. Gezien de reliëfklasse is dit een lage stuwwal. Uit de gekarteerde omgeving van het plangebied valt op te maken dat deze stuwwal zeer waarschijnlijk in zuidelijke richting doorloopt. Het is goed mogelijk dat in het oosten van het plangebied gordeldekzandwellingen aanwezig zijn. Dergelijke dekzandafzettingen zijn rondom lokale hoogtes afgezet, in dit geval de eerder genoemde stuwwal.

Op basis van het AHN valt af te leiden dat het maaiveld in het plangebied afloopt van maximaal circa 14,5 m +NAP in het westen tot minimaal circa 12,8 m +NAP in het oosten. Dit is het gevolg van de ligging van het plangebied op de grens van een stuwwal en een dekzandgebied. Verder naar het westen loopt het maaiveld af naar het dal van de Regge.

Archeologie en historie

Het plangebied ligt ten westen van de historische kern van Enter, op de rand van de bebouwde kom. De eerste historische vermelding van Enter stamt uit 1188. Het dorp is ontstaan op de overgang van de stuwwal naar het Reggedal waarbij de bewoning door de eeuwen heen steeds dichterbij de Regge kwam te liggen. Het plangebied ligt in een voormalig landbouwgebied dat bekend staat als de Enterse Es. Op de oudst geraadpleegde kaart, het Kadastraal Minuutplan uit 1811-1832, is deze ligging in landbouwgebied goed zichtbaar. Het betreft lange, smalle stroken bouwland. Het agrarische gebruik van het plangebied duurt tot het heden voort. Wel wordt op een kaart uit 1925 de Hambergerweg zichtbaar en verschijnt in de loop der jaren meer bebouwing rondom het plangebied.

Resultaten voorgaand proefsleuvenonderzoek

Tijdens het proefsleuvenonderzoek kon de bodemopbouw binnen het plangebied worden vastgesteld. De basis van de bodem bestond uit sneeuwsmeltwaterafzettingen waarin grind en leem aanwezig was. In deze afzettingen was nog een E- en B-horizont aanwezig van de oorspronkelijk aanwezige podzol bodem. Deze natuurlijke ondergrond werd afgedekt door een oud akkerdek en een moderne bouwvoor.

Verspreid over het plangebied zijn veertien rechthoekige greppelstructuren gevonden die geïnterpreteerd worden als langbedden. Eén van deze langbedden is in het profiel gecoupeerd. Op basis hiervan bleek dat het oorspronkelijke heuvellichaam volledig is verdwenen. Ook wordt er vastgesteld dat er twee vullingen aanwezig zijn in de greppel. Deze twee vullingen geven aan dat de greppel enige tijd open heeft gelegen. Op het zuidelijke deel van het plangebied zijn verschillende clusters met kuilen waargenomen. Na het couperen van enkele van deze kuilen bleek dat het hier ging om crematiegraven zonder randstructuur waarbij één een urn aanwezig was. Daarnaast zijn er verschillende paalsporen waargenomen. Aan deze paalsporen konden geen structuren worden gekoppeld. Wel wordt er gedacht dat deze paalsporen gerelateerd kunnen worden aan het grafveld. Hier kan worden gedacht aan palenkransen of markeringspalen.

Afbeelding 1. Randstructuur s9 in proefsleuf 2. Bron: Tews, Brandsma & Braiek 2025, 18.

In twee proefsleuven zijn twee onregelmatige en zeer houtskoolrijke sporen waargenomen met een diepte van circa 10 cm. Naast het houtskool is ook aardewerk aangetroffen in deze sporen. Op basis met wat in het vlak zichtbaar is lijkt het hier te gaan om de locatie van een brandstapel. Het zou kunnen dat hier een brandstapelgraf onder aanwezig is.

Dat in alle werkputten archeologische resten zijn aangetroffen impliceert dat het grafveld zich in alle richtingen verder uitbreidt. Op basis van de aanwezigheid van deze randstructuren lijkt het dus aannemelijk dat het grafveld in de Midden IJzertijd buiten gebruik raakte. In de verschillende kuilen zijn scherven Bronstijd aardewerk aangetroffen. Dit duidt erop dat het grafveld in die periode al in gebruik is geweest.

Alle aangetroffen resten lijken vooralsnog samen te hangen met het grafveld, er zijn geen aanwijzingen voor een nederzetting. Grafvelden lagen vaak buiten, maar op korte afstand van de nederzettingen, waardoor er wel 'zichtcontact' was. In de directe omgeving van het plangebied zijn tijdens eerder archeologisch onderzoek wel nederzettingen aangetroffen. Het is mogelijk dat deze mensen hun doden begroeven op de flank die zij vanuit hun woongebied konden zien.

Selectieadvies en selectiebesluit

Op basis van de waardestelling is deze vindplaats behoudenswaardig. De nieuwbouw is gepland in de zone direct ten oosten van de Hambergerweg. Hier bevindt het archeologisch niveau zich slechts 30 tot 50 cm onder het maaiveld. Aangezien de funderingen tot ongeveer 80 cm zullen reiken, zullen deze het archeologisch niveau compleet verstoren en bij overige graafwerken rondom en achter de woningen kunnen er ook verstoringen optreden. Op de locaties waar gebouwd wordt, zullen de archeologische resten dan ook opgegraven moeten worden om behoud (*ex situ*) te kunnen garanderen.

Het deel van het terrein waar de tuinen gepland zijn, ter hoogte van werkputten 1 t/m 4, zal (conform de huidige planning) in veel mindere mate worden verstoord. Hier bestaan de bodemverstoringen voornamelijk uit het aanplanten van groen. In theorie is het mogelijk om alleen op die locaties de archeologische resten op te graven, en voor de rest van het gebied een dubbelbestemming archeologie te behouden. Met inachtneming van een buffer van 30 cm boven het archeologisch niveau, zal dit in de praktijk echter zorgen voor een situatie waarin de perceeleigenaren de bodem niet dieper dan maximaal 60 cm -Mv mogen roeren. Dit leidt tot wezenlijke beperkingen, in bijvoorbeeld het bouwen van een schuurtje, pergola of speeltoestel en zelfs het aanplanten van groen. Bovendien zal de opgraving van slechts de te verstoren locaties zorgen voor een versnipperd beeld. De opsplitsing van het terrein in verschillende percelen met

PvE Hambergerweg Enter, gemeente Wierden (OV)

verschillende eigenaren zorgt ook voor een opsplitsing van de archeologische vindplaats. Daarom luidt het advies om een archeologisch vervolgonderzoek, in de vorm van een opgraving, uit te voeren in het gehele plangebied. Op die manier worden de archeologische waarden *ex situ* behouden in de vorm van kennis, en kan het terrein in zijn geheel archeologisch vrijgegeven worden.

4.2 AARD EN OUDERDOM VAN DE VINDPLAATSEN

Op basis van het proefsleuvenonderzoek worden er resten van een prehistorisch grafveld. Deze resten bestaan uit crematiegraven en randstructuren van langbedden. Op basis van het vondstmateriaal wordt dit grafveld in de Late Bronstijd – Midden IJzertijd gedateerd.

4.3 BEGRENZING EN OPPERVLAKTE VAN DE VINDPLAATSEN

Op basis van het proefsleuvenonderzoek blijkt de vindplaats zich tot buiten het plangebied doorloopt.

4.4 STRUCTUREN EN SPOREN

Op basis van het proefsleuvenonderzoek worden er randstructuren van grafmonumenten verwacht naast crematiegraven, al dan niet met urn, kuilen en paalsporen.

4.5 ANORGANISCHE ARTEFACTEN

Artefacten kunnen bestaan uit (bewerkt) vuursteen, natuursteen, aardewerkfragmenten, verbrande leem, glas en metaal.

4.6 ORGANISCHE ARTEFACTEN

Organische materialen waarmee rekening gehouden dient te worden zijn hout, dierlijk bot, leer en textiel. Deze materialen kunnen vooral worden aangetroffen in diepere sporen in de grondwaterzone en in verbrande context. In een grafveld is de kans hierop echter vrij klein.

4.7 ARCHEOZOÖLOGISCHE EN BOTANISCHE RESTEN

In diepere grondsporen in de grondwaterzone kunnen macrobotanische resten worden verwacht. Ook hiervoor geldt dat de kans hierop vrij klein is. Het is wel denkbaar dat er naast menselijke crematieresten ook hier en daar dierlijke verbrande botresten worden aangetroffen.

4.8 MOTIVATIE

Op basis van het proefsleuvenonderzoek is bekend dat een prehistorisch grafveld met crematiegraven en randstructuren binnen het plangebied aanwezig is. Deze resten worden bedreigd door de geplande nieuwbouw en dienen daarom door middel van een opgraving *ex situ* behouden te worden.

4.9 ARCHEOLOGISCHE STRATIGRAFIE EN DIEPTE VAN VONDSTLAGEN

Op basis van het proefsleuvenonderzoek bevindt het potentieel archeologisch niveau zich in de top van de C-horizont. Dit over het algemeen op 0,6 tot 0,8 meter onder maaiveld.

4.10 GAAFHEID EN CONSERVERING

De gaafheid van eventuele vindplaatsen kan variëren als gevolg van de wisselende diepten van eventuele bodemverstoringen. In geval van vindplaatsen uit de late prehistorie ligt de archeologische waarde in de mate waarin grondsporen nog grotendeels intact zijn en in het

PvE Hambergerweg Enter, gemeente Wierden (OV)

horizontale vlak nog samenhang vertonen. Op basis van het proefsleuvenonderzoek blijkt dat het grafveld grotendeels gaaf is.

Meestal is alleen in oude, opgevulde laagten en in diepe sporen zoals waterputten vanwege de natte condities sprake van redelijke conservatieomstandigheden. Mogelijk zijn in het onderzoeksgebied nog waterputten of -kuilen aanwezig, al dan niet met houten putconstructies (kistwerk, vlechtwerk of holle boomstammen). Aangezien de vindplaats een grafveld betreft lijkt er vooralsnog geen sprake van een nederzetting waarin de bovengenoemde sporen aanwezig kunnen zijn.

5 DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING

5.1 DOELSTELLING

De archeologische opgraving uit te voeren onder protocol 4004-Opgraven, heeft als doel het documenteren van gegevens en het uitwerken en veiligstellen van materiaal van vindplaatsen conform dit PvE. Op deze manier wordt informatie die van belang is voor de kennisvorming over het verleden in situ behouden. Deze informatie is vervat in projectdocumentatie en in vondsten en monsters.

5.2 RELATIE MET NOAA EN/OF ANDERE ONDERZOEKSKADERS

Binnen het onderzoeksgebied word een crematiegrafveld verwacht uit de Late Bronstijd – Midden IJzertijd. Dit onderzoek kan mogelijk bijdragen aan de beantwoording van de volgende onderzoeksvragen:

- *In hoever zijn graven en grafvelden ten opzichten van gelijktijdige rurale nederzettingen gesitueerd en hoe verandert die onderlinge relatie? (NOaA 2.0-vraag 25)*
- *Wat zijn de aard en context van variatie en verandering in het grafbestel? (NOaA 2.0-vraag 45)*
- *In hoeverre en waarvoor werden pre- en vroeghistorische begraafplaatsen en grafmonumenten hergebruikt? (NOaA 2.0-vraag 27)*
- *Wat is de aard en achtergrond van regionale differentiatie door de tijd heen in bevolkingsafname, -toename en -samenstelling? (NOaA 2.0-vraag 58)*

5.3 VRAAGSTELLING

Tijdens het vooronderzoek is vastgesteld dat een grafveld uit de Late Bronstijd – Midden IJzertijd aanwezig is binnen het plangebied. De onderzoeksvragen zullen zich dan ook voornamelijk richten op het grafveld.

5.4 ONDERZOEKSVRAGEN

PvE Hambergerweg Enter, gemeente Wierden (OV)

- *Wat is de relatie tussen de aangetroffen vindplaats en het landschap?*
- *Wat is de aard, ouderdom, status, gaafheid, ect. van de graven?*
- *Wat is de relatie van de graven tot elkaar?*
- *Op welke manier waren de graven gemarkeerd?*
- *Welke type graven en randstructuren zijn er te onderscheiden (denk aan wel of geen urn of crematie/inhumatie)?*
- *Wat is de chronologische ontwikkeling van het type graven?*
- *Kunnen er uitspraken worden gedaan over de begrenzing van het grafveld?*
- *Zijn er structuren aangetroffen die gerelateerd zijn aan het grafveld maar niet direct bij een graf horen (denk hierbij aan een dodenhuisje, palenrijen of de locatie van de brandstapel)?*
- *Wat is de datering van de houtskoolrijke lagen die tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn aangetroffen? Is het mogelijk dat dit de locaties van de brandstapels zijn geweest?*
- *Welke uitspraken kunnen er gedaan worden over de samenstelling van de grafveldpopulatie?*
- *Zijn bijgiften meegegeven en zo ja waar bestonden deze uit?*
- *Is al het houtskool afkomstig van de brandstapel of is houtskool van andere herkomst (bijgaven) te onderscheiden?*
- *Wat kan er gezegd worden over de opbouw van de crematiedepositie?*
- *Kunnen er uitspraken worden gedaan over de aanwezige bijgiften met betrekking tot leeftijd, geslacht ect.?*
- *Liggen er geslachts- of leeftijdsspecifieke kenmerken ten grondslag aan het begrafenisritueel?*
- *Welke uitspraken kunnen worden gedaan over mobiliteit en herkomst van de populatie uit het grafveld?*
- *Zijn er verschillen in mobiliteit op basis van leeftijd en/of geslacht?*
- *Zijn er verschillen in het begravingsritueel en de herkomst van de begravenen?*
- *Zijn de graven vergelijkbaar met reeds eerder onderzochte grafvelden in de regio?*

6 **METHODEN EN TECHNIEKEN**

6.1 **METHODEN EN TECHNIEKEN**

Voorafgaand aan de opgraving dient het gehele opgravingsareaal doormiddel van metaaldetectie onderzocht te worden. Dit zal ongeveer binnen een verticaal bereik van maximaal 20 cm zijn. De metaaldetectie dient afgesteld te worden op non-ferro metalen, met name gericht op relatief kleine bronzen voorwerpen.

Tijdens de opgraving wordt het volledige plangebied opgegraven. In de werkputten worden leesbare vlakken aangelegd conform de KNA-leidraad Veldhandleiding Archeologie en overige veldwerkspecificaties volgens het vigerende KNA-protocol 4004 opgraven. Bij de aanleg van de vlakken wordt laagsgewijs verdiept tot op het beoogde leesbare vlakniveau. Vondsten worden zo mogelijk gekoppeld aan sporen of lagen en verzameld in vakken van maximaal 5x5 meter.

Alle relevante veldopnames worden voorzien van een noordpijl, schaal aanduiding en fotobord. Daar waar het bordje storend is (met het oog op publicaties) kan tevens een identieke foto zonder beeldidentificatie worden gemaakt.

Bij de vlakaanleg wordt vanaf de onderste laag van de bouwvoor of geroerde bovengrond permanent per 10 cm laagdikte het tussenvlak met een goede metaaldetector onderzocht. Dit dient in ieder geval vanaf circa 20 cm onder het maaiveld gedaan te worden.

6.2 **STRATEGIE**

De geplande locatie van de opgravingsputten is aangegeven in bijlage 4 (Puttenplan). De putten hebben overwegend een breedte van 12 meter. Hiervoor is gekozen zodat de put in één werkgang aangelegd kan worden. De lengte van de putten variëren tussen de 15 en 66 meter,

PvE Hambergerweg Enter, gemeente Wierden (OV)

waarbij de meeste putten rond de 66 meter lang zijn. De putten zullen in een 'zebrapad' systeem worden aangelegd waarbij de uitkomende grond op de put er naast wordt gelegd en de tussenliggende putten worden gegraven nadat de naastgelegen put is afgewerkt en weer is gedicht.

Het vlak wordt aangelegd op een niveau waarin eventuele archeologische sporen leesbaar zijn. In principe is dat direct onder de B-horizont, in de top van de BC- of C-horizont maar in ieder geval op het hoogste niveau waarop sporen of crematieresten zichtbaar worden. In de meeste gevallen zal dit op een diepte tussen de 0,6 en 0,8 meter onder het maaiveld zijn. In principe wordt per put één vlak aangelegd. Als blijkt dat er boven het sporenniveau als crematieresten in concentraties zichtbaar zijn, dan worden die ingemeten en dienen die als het praktisch mogelijk is, boven het vlakniveau 'staan'. Dit geldt ook voor de bovenkanten van eventueel op een hoger niveau aan te treffen urnen of scherfconcentraties.

Alle sporen worden gecoupeerd, gedocumenteerd en afgewerkt. Van crematiegraven worden beide helften van de inhoud verzameld onder het zelfde monsternummer en na het veldwerk nat gezeefd. Als er een urn wordt aangetroffen, dient deze met inhoud te worden verzameld en verpakt.

Indien er een vermoeden is dat een spoor een inhumatie graf is wordt deze **niet** gecoupeerd. Een vermoedelijke inhumatiegraf wordt laagsgewijs in kwadranten opgeschaafd tot er een lijksilhouet zichtbaar wordt of het spoor is afgewerkt. Indien er een lijksilhouet zichtbaar is wordt deze fotogrammetrisch ingemeten. Eventuele bijgiften worden pas na het inmeten verzameld. Alle bijgiften van inhumatiegraven worden als puntvondsten ingemeten.

De randstructuren worden op enkele locaties gecoupeerd, waarbij er aandacht moet zijn voor eventuele paalsporen in de randstructuur. Er worden op z'n minst twee dwarscoupes en één coupe in de lengte gezet. In het veld wordt door de projectleider besloten hoe groot deel van de randstructuur wordt gecoupeerd. Indien er verbrandbot in de randstructuur wordt waargenomen wordt dit als monster verzameld. In randstructuren kunnen bijzettingen zijn geplaatst waardoor het noodzakelijk is om de randstructuren volledig af te werken.

6.3 OMGANG KWETSBARE VONDSTEN EN MONSTERS

Alle verzamelde artefacten worden behandeld conform de KNA-specificatie OS11. In bijlage 1 staat een tabel met verwachte aantallen vondsten en monsters. Deze lijst is opgesteld aan de hand van de resultaten en het verzamelde vondstmateriaal van het proefsleuvenonderzoek. Hierbij wordt er van uitgegaan dat bij iedere randstructuur die tijdens het proefsleuvenonderzoek is waargenomen een crematiegraf aanwezig is.¹

Tijdens het couperen en afwerken van crematiegraven wordt de uitkomende grond verzameld en als zeefmonster geregistreerd. Van het crematiegraf worden beide helften onder het zelfde monsternummer gedocumenteerd. De uitkomende grond met crematieresten dient in 5 of 10 literemmers verzameld te worden, waarin beide coupehelften onder één vondstnummer in dezelfde emmer worden verzameld. Deze monsters worden na het uitvoeren van het veldwerk nat gezeefd om de crematieresten, het houtskool en eventuele bijgiften te verzamelen.

Indien er verbrand bot wordt aangetroffen in de randstructuur of grote concentraties houtskool wordt hier een monster van genomen.

Van de houtskoolrijke lagen die tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn aangetroffen zullen houtskoolmonsters worden genomen. Deze werden tijdens het proefsleuvenonderzoek aangewezen als potentiële locaties van de brandstapels.

6.4 STRUCTUREN EN GRONDSPOREN

Sporen zoals kuilen, paalsporen, greppels worden gecoupeerd, gefotografeerd getekend en afgewerkt. Sporen waarbij wordt verwacht dat het crematiegraven zijn (al dan niet met urn) worden gecoupeerd. De uitkomende grond met crematieresten dient in 5 of 10 literemmers

¹ Er dient rekening worden gehouden dat er crematiegraven zonder randstructuur of randstructuren zonder graf voor kunnen komen.

PvE Hambergerweg Enter, gemeente Wierden (OV)

verzameld te worden, waarin beide coupehelften onder één vondstnummer in dezelfde emmer word verzameld. Indien een urn wordt aangetroffen wordt deze na het documenteren als geheel gelicht.

De randstructuren worden op enkele locaties gecoupeerd, waarbij er aandacht moet zijn voor eventuele paalsporen in de randstructuur. Er worden op z'n minst twee dwarscoupes en één coupe in de lengte gezet. In het veld wordt door de projectleider besloten hoe groot deel van de randstructuur wordt gecoupeerd. Indien er verbrandbot in de randstructuur wordt waargenomen wordt dit als monster verzameld. In randstructuren kunnen bijzettingen zijn geplaatst waardoor het noodzakelijk is om de randstructuren volledig af te werken.

Metaalvondsten en bijzondere vondsten of vondstconcentraties, voor zover niet gekoppeld aan sporen van beperkte omvang, worden als puntvondsten apart geborgen en driedimensionaal ingemeten.

6.5 AARDWETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Omdat al veel bekend is over de geologie van dit gebied blijft het aardwetenschappelijk onderzoek beperkt. Van de helft van de werkputten wordt van de meest representatieve putwand om de 10 meter een profielkolom gedocumenteerd. Van de andere werkputten is het niet zinvol om profielkolommen te documenteren, omdat deze putwanden reeds zijn verstoord door het graven van de andere werkputten.

6.6 ANORGANISCHE ARTEFACTEN

Alle aangetroffen artefacten worden verzameld, volgens de onderstaande systematiek en conform de leidraden 'Veldwerk' en 'Eerste hulp bij kwetsbaar Vondstmateriaal'.

Bij de aanleg van de vlakken wordt vondstmateriaal per stratigrafische eenheid of per spoor verzameld. Indien deze niet herkenbaar of aanwezig zijn, worden vondsten in vakken van 4 x 5 m verzameld. Vondsten uit profielen worden stratigrafisch verzameld.

Metaalvondsten en bijzondere vondsten of vondstconcentraties, voor zover niet gekoppeld aan sporen van beperkte omvang, worden als puntvondsten apart geborgen en driedimensionaal ingemeten. Tijdens de ontgravingen wordt de grond intensief onderzocht met een metaaldetector. In het vlak dienen alle greppelstructuren, concentraties van crematies en grafkuilen, inclusief de nog in de grond aanwezige uren met de metaaldetector onderzocht te worden. Zie verder de voorgaande paragraaf 6.1.

6.7 ORGANISCHE ARTEFACTEN

Alle aangetroffen artefacten worden verzameld, volgens de onder 6.6 vermelde systematiek. Dergelijke vondsten dienen behandeld te worden conform de KNA-specificatie OS11. De uitvoerder is er voor verantwoordelijk dat er in het veld voldoende geschikt verpakkingsmateriaal aanwezig is voor het tijdelijk opslaan van de geborgen organische artefacten. Een selectie van eventuele houten paaltjes en dergelijke dienen zodanig verzameld en verpakt te worden dat datering door middel van ¹⁴C- of dendrodatering mogelijk is.

6.8 ARCHEOZOÖLOGISCHE, ARCHEOBOTANISCHE EN FYSISCH ANTROPOLOGISCHE RESTEN

Eventuele dierlijke resten worden verzameld volgens de onder 6.6 vermelde systematiek.

Uit kansrijke sporen worden paleo-ecologische monsters genomen voor een quick scan, op basis waarvan besloten kan worden of uitgebreide uitwerking van de monsters noodzakelijk is. Rekening moet worden gehouden met twee paleo-ecologische monsters.

Op basis van het proefsleuvenonderzoek worden er binnen het onderzoeksgebied tientallen crematiegraven verwacht waaruit fysisch antropologische monsters zullen worden verzameld (zie ook 6.3).

PvE Hambergerweg Enter, gemeente Wierden (OV)

6.9 OVERIGE RESTEN

Deze worden behandeld naar bevind van zaken door de leidinggevend archeoloog, eventueel na overleg met het bevoegd gezag en opdrachtgever.² Uitgangspunt vormt altijd de KNA-specificatie OS11.

6.10 DATERINGSTECHNIEKEN

Indien in sporen houtskoolbrokken worden aangetroffen, worden deze bemonsterd voor 14C-datering. Houtskoolmonsters dienen alleen genomen te worden uit een duidelijke en zinvolle context (geen houtskoolmonsters uit het vlak buiten sporen, niet uit akkerlagen of plaggendecken). Naast houtskool kan het verbrande bot ook worden ingezet voor het verkrijgen van een 14C-datering. Daadwerkelijke datering middels deze technieken vindt uitsluitend plaats na overleg met en toestemming van de regioarcheoloog.

6.11 BEPERKINGEN

Het onderzoek beperkt zich inhoudelijk tot het beantwoorden van de onderzoeksvragen en ruimtelijk tot de begrenzingen van het plangebied. Verwacht wordt dat de sporendichtheid relatief gering is. Er worden geen verdere beperkingen verwacht.

7 UITWERKING EN CONSERVERING

7.1 EVALUATIE

Na beëindiging van de opgraving dient er een evaluatie- en selectierapport opgesteld te worden. Daarin wordt de beoogde uitwerking van vondsten en monsters beschreven alsmede conserveringsvoorstellen voor kwetsbare vondsten.

7.2 STRUCTUREN, GRONDSPOREN, VONDSTSPREIDINGEN

De uitwerking van de sporen vindt plaats tot het niveau dat noodzakelijk is voor de beantwoording van de onderzoeksvragen. Standaard worden alle sporen beoordeeld op hun aard (natuurlijk vs. antropogeen, vermoedelijke genese, functie en eventueel fasering) en gekoppeld aan de dateringen van het bijbehorende vondstmateriaal. Vervolgens wordt geprobeerd een relatie te leggen met andere (vermoedelijk) gelijktijdige sporen om zo structuren te onderscheiden. Deze structuren worden gevisualiseerd op een Alle sporen Kaart (ASK) en/of een speciale structurenkaart en ingekleurd naar de aard.

7.3 ANALYSE AARDWETENSCHAPPELIJKE GEGEVENS

De uitwerking vindt plaats tot een niveau dat noodzakelijk is voor de beantwoording van de onderzoeksvragen en geeft voldoende inzicht in de aangetroffen terreinomstandigheden om uitspraken te kunnen doen over de geogenese van locatie en de geschiktheid voor bewoning / andere vormen van gebruik.

² Indien de beslissing gevolgen heeft voor het inhoudelijk resultaat van het onderzoek en/of extra kosten voor veldwerk, uitwerking en/of rapportage met zich meebrengt.

7.4 ANORGANISCHE ARTEFACTEN

De uitwerking van de vondsten vindt plaats tot het niveau dat noodzakelijk is voor de beantwoording van de onderzoeksvragen.

Het vondstmateriaal moet worden gewassen en gesplitst op vondstcategorie, met uitzondering van de vondsten die in verband met conservering niet gewassen mogen worden. De vondsten worden per materiaalcategorie beschreven conform de daarvoor gebruikelijke determinaties (ten minste conform ABR), geteld en eventueel gewogen. Al het vondstmateriaal uit gesloten contexten zoals afvalkuilen wordt uitgewerkt.

Bij aanvang van de uitwerking dient een selectie van het materiaal te worden gemaakt dat gedetermineerd moet worden door een specialist. Bij (vergankelijke) vondsten dient in eerste instantie minimaal gezorgd te worden voor stabilisering van de staat waarin ze zijn gevonden. De keuze hiervoor dient gemaakt te worden door de specialist. Een overzicht van het aantal te analyseren vondsten wordt opgenomen in het evaluatierapport. Alle monsters die bij de evaluatie geselecteerd zijn voor nader of later onderzoek worden gezeefd en behandeld conform de KNA-specificatie OS11. Alle overige monsters worden afgestoten. Nadat het materiaal door specialisten is onderzocht en gedetermineerd, dienen de resultaten aan de sporen te worden gekoppeld en geanalyseerd in het licht van de onderzoeksvragen.

7.5 ORGANISCHE ARTEFACTEN

Idem.

7.6 ARCHEOZOÖLOGISCHE EN -BOTANISCHE RESTEN

Idem.

7.7 BEELDRAPPORTAGE

Het rapport bevat tenminste een alle-sporen-kaart, met daarop aangegeven de interpretatie en datering van de sporen en structuren. Er dienen foto's van belangrijke sporen te worden opgenomen, evenals profieltekeningen waaruit de profielopbouw duidelijk wordt.

Eventueel kunnen foto's worden opgenomen van de kenmerkende vondsten waarop de datering van de sporen/lagen is gebaseerd.

8 (DE)SELECTIE EN CONSERVERING

8.1 SELECTIE MATERIAAL VOOR UITWERKING

Bij onderzoeken onder protocol 4004 (Opgraven) wordt aangegeven welke vondsten en/of monsters worden geselecteerd voor nadere determinatie en analyse. Deze selectie wordt verwerkt in een evaluatierapport. Deze evaluatie heeft als doel de uitwerking van de opgraving te plannen en eventueel te herbegroten. Vondsten en monsters worden beoordeeld op hun potentie ten behoeve van de beantwoording van de onderzoeksvragen. Een evaluatierapport is niet vereist als er geen vondsten/monsters worden verzameld, of als er sprake is van zeer geringe hoeveelheden vondsten/monsters; hierbij kan worden volstaan met een mondelinge of schriftelijke overeenkomst (bijvoorbeeld per mail) dat door de regio-archeoloog en de opdrachtgever geaccordeerd dient te worden.

8.2 SELECTIE MATERIAAL VOOR DEPONERING EN VERWIJDERING

In de selectie en/of evaluatiefase wordt beslist welke vondsten en monsters worden uitgewerkt. Het resterende deel kan worden gedeponeerd of verwijderd. Dit gedeselecteerde materiaal kan

PvE Hambergerweg Enter, gemeente Wierden (OV)

pas na goedkeuring verwijderd worden. 'Verwijdering' kan inhouden dat het wordt geschonken aan musea of educatieve instellingen. Het kan ook worden vernietigd, waarbij als stelregel geldt dat het ter destructie wordt aangeboden, opdat het niet abusievelijk als artefact in het bodemarchief terecht komt. Bodemvondsten zijn krachtens de wet eigendom van de provincie, de gemeente of de Staat, en de beslissing over definitieve verwijdering ligt dan ook bij hen.

8.3 SELECTIE MATERIAAL VOOR CONSERVERING

Conform de KNA dienen alle kwetsbare vondsten en monsters geconserveerd te worden geleverd aan het archeologisch depot, tenzij schriftelijk en op grond van het selectierapport anders is aangegeven door de depothouder/eigenaar. Indien materiaal wordt geconserveerd, dan wordt door de specialist een conserveringsrapport opgesteld waarin is vastgelegd welke vondsten en monsters op welke wijze met welke materialen zijn geconserveerd. Dit conserveringsrapport, indien uitgevoerd onder protocol 4004 (Opgraven), dient ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de depothouder/eigenaar. Deze goedkeuring is niet vereist voor onderzoek uitgevoerd onder protocol 4003 (IVO).

Al in het veld worden kwetsbare voorwerpen zo goed mogelijk gestabiliseerd conform de KNA-specificatie OS11. Indien er vondsten worden aangetroffen die door hun aard en staat niet op deze procedure kunnen wachten, wordt hier telefonisch overleg gevoerd met de opdrachtgever en de provinciaal archeoloog. De gemaakte afspraken dienen schriftelijk te worden vastgelegd en tevens te worden opgenomen in het evaluatierapport.

9 DEPONERING

9.1 EISEN BETREFFENDE DEPOT

Vondsten mogen tijdens het veldwerk en na afloop daarvan niet uitgeleend worden aan derden, anders dan voor onderzoeksdoeleinden of pas nadat ze zijn geconserveerd en gedeponerd in het archeologisch depot van de betreffende provincie (Provinciaal depot voor Bodemvondsten Overijssel, judith.jansen@hetoversticht.nl). Het archeologisch bureau dient bij te houden waar vondsten verblijven voor onderzoek elders.

De vondsten worden conform de richtlijnen deponering (KNA versie 4.2) geordend, uitgesplitst, verpakt, gecodeerd en voorzien van bijbehorende documentatie. Tevens moet de volledige digitale documentatie inclusief rapportage worden gedeponerd in het E-depot van de Nederlandse Archeologie (EDNA).

9.2 TE LEVEREN PRODUCT

(Deel)producten:

De volgende producten dienen minimaal geleverd te worden:

- De noodzaak tot een voorstel voor dateringen, conservatie en dergelijke wordt direct na afloop van het veldwerk bepaald door opdrachtgever, -nemer en bevoegde overheid.
- Conceptrapportage.
- Ter deponering gereed gemaakte vondsten en onderzoeksdocumentatie.
- Eindproduct is een rapport volgens KNA-specificatie OS 15, en de bepalingen in dit PvE.
- Een bewijs (af te geven door de ontvangende instantie) van overdracht van vondsten en documentatie.

Inhoud eindrapport:

Het rapport bevat ten minste de volgende onderdelen:

PvE Hambergerweg Enter, gemeente Wierden (OV)

- *Toegepaste onderzoeksmethode,*
- *Relevant eerder onderzoek in de directe omgeving,*
- *Hoofdstuk Sporen en Structuren; in dit hoofdstuk dienen, naast een bespreking van de belangrijkste sporen, alle aangetroffen structuren individueel besproken en afgebeeld te worden,*
- *Hoofdstuk Vondsten met bijdragen van specialisten,*
- *Hoofdstuk Synthese met daarin terugkoppeling naar eerder onderzoek,*
- *Een systematische beantwoording van de onderzoeksvragen,*
- *Sporen- en vondstenlijst,*
- *Relevant historisch kaartmateriaal,*
- *Gegevensbestanden van de geanalyseerde monsters,*
- *Sporenkaart, structurenkaart en faseringskaart.*

Verschijsning en oplaag eindrapport:

Het rapport wordt door de uitvoerder uitgegeven als KNA-standaardrapport. Er wordt tenminste een rapport beschikbaar gesteld aan de RCE, de provincie en de gemeente. De definitieve versie verschijnt pas na verwerking van de op- en aanmerkingen van het bevoegd gezag en de opdrachtgever op het conceptrapport. De opdrachtgever ontvangt het rapport digitaal (Pdf-file).

10 RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN

10.1 PERSONELE RANDVOORWAARDEN

Het onderzoek moet door een adequaat bezet veldteam uitgevoerd worden. Het veldteam bestaat minimaal uit een gekwalificeerd senior KNA-archeoloog met een gedegen kennis van archeologie en de fysische geografie van de Oost-Nederlandse zandgronden en een KNA-archeoloog.

10.2 OVERLEGMOMENTEN

De exacte uitvoeringsplanning dient in overleg met de opdrachtgever te worden vastgesteld.

10.3 KWALITEITSBEWAKING, TOEZICHT, OVERLEG EN EVALUATIE

De projectleider van de uitvoerder is in eerste lijn belast met de kwaliteitsbewaking van het project. Voor aanvang van het onderzoek vindt een korte bespreking plaats met de betrokkenen van het veldwerk.

10.4 OVERIGE RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN

- De uitvoerder is zelf verantwoordelijk voor het tijdig uitvoeren van een onderzoeksmelding bij de RCE (via ARCHIS3).
- De uitvoerder is uiteraard ook verantwoordelijk voor het voldoen aan overige wet- en regelgeving (o.a. ARBO, veiligheid derden en milieuregelgeving) en besteedt in zijn plan van aanpak aandacht aan de relevante punten.
- Er is bij het opstellen van deze versie van het PvE geen rekening gehouden met eventuele bodemverontreiniging.
- Dit PvE betreft de eisen die vanwege het archeologisch belang aan het onderzoek worden gesteld. Dit laat onverlet dat wettelijke en andere regelgeving aangaande het uitvoeren van werkzaamheden moet worden gevolgd (o.a. Arbowet).
- De uitvoerder is in bezit van een geldig certificaat BRL SIKB 4000 Archeologie met het protocol 4004 Opgraven.
- Bij aanvang van het onderzoek wordt melding gedaan aan de regio-archeoloog.

11 WIJZIGINGEN EN AFWIJKINGEN TEN OPZICHTE VAN HET PvE

11.1 WIJZIGINGEN TIJDENS HET VELDWERK

Indien tijdens het onderzoek vondsten worden gedaan waarvan de omvang, aard of complexiteit niet voorzien was, neemt de senior archeoloog onmiddellijk contact op met de opdrachtgever, de regio-archeoloog en de depothouder.

11.2 BELANGRIJKE WIJZIGINGEN

In gezamenlijk overleg tussen de opdrachtgever, regio-archeoloog en archeologisch aannemer wordt gezien welke strategiewijziging nodig is en of een aanpassing van het PvE en/of de opdracht noodzakelijk is. De aanpassingen ten opzichte van het PvE worden vastgelegd in een Nota van Wijzigingen, op te stellen door de projectleider van de uitvoerder.

11.3 PROCEDURE VAN WIJZIGING NA DE EVALUATIEFASE VAN HET VELDWERK

Wijziging van de opdracht ná de evaluatiefase is zelden of nooit aan de orde. Iedere vorm van meerwerk en/of wijziging heeft dan ook specifieke, voorafgaande goedkeuring van de opdrachtgever en het bevoegd gezag.

11.4 PROCEDURE VAN WIJZIGING TIJDENS UITWERKING EN CONSERVERING

Wijziging van de opdracht tijdens de uitwerking van het onderzoek is zelden of nooit aan de orde. Iedere vorm van meerwerk en/of wijziging heeft dan ook specifieke, voorafgaande goedkeuring van de opdrachtgever en het bevoegd gezag.

LITERATUUR

ARCHIS III, archeologische database voor Nederland.

BRL4000 Archeologie versie 4.2, 2018. www.sikb.nl

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Scheeringa, D.L., 2023. Enter, *Hambergerweg gemeente Wierden (OV) Archeologisch bureauonderzoek (BO) en inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase*, Nieuwegein (Transect-rapport 4555).

Tews, S., R. Brandsma & J. Braiek, 2025. Enter, *Hambergerweg. Gemeente Wierden (OV). Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase*, Nieuwegein (Transect-rapport 6091).

BIJLAGE 1: LIJST MET TE VERWACHTEN AANTALLEN

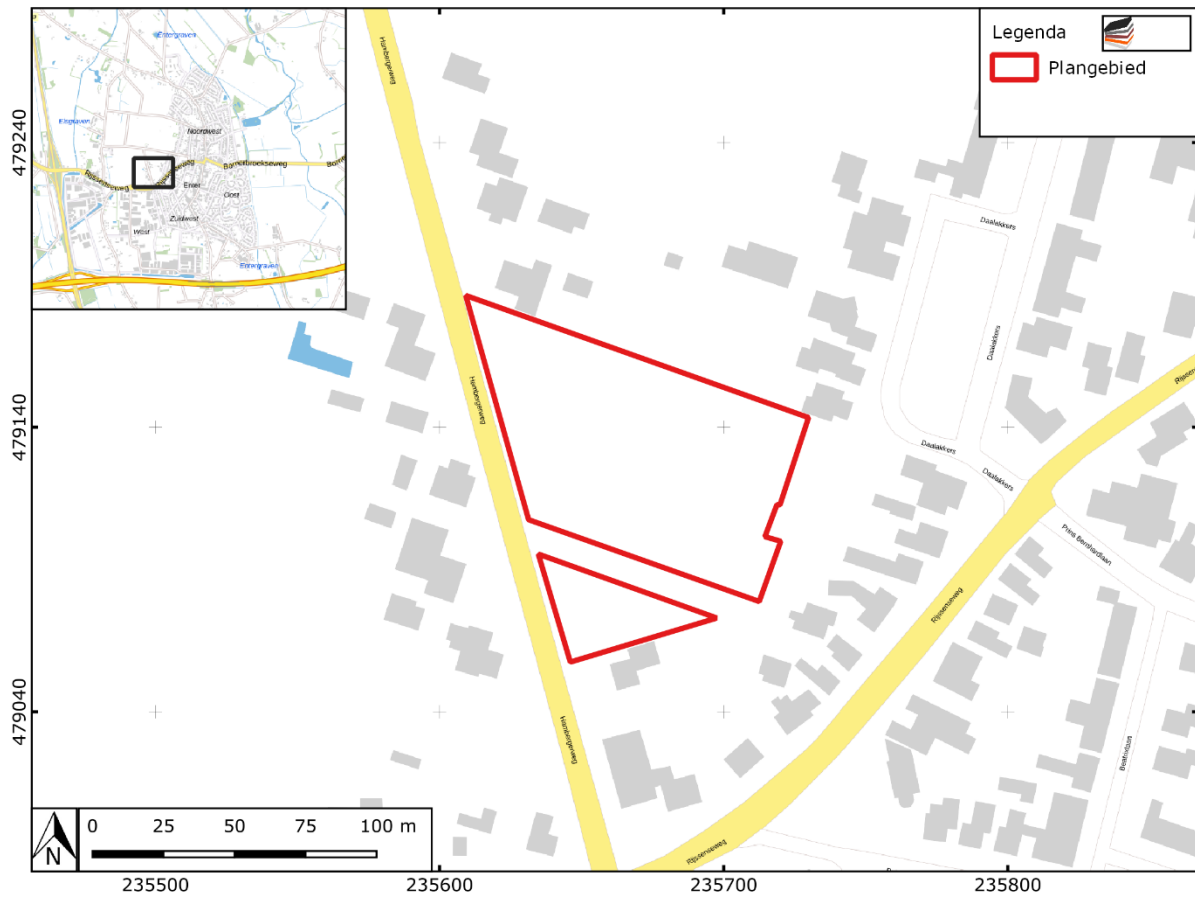
Onderzoek	Verwachting
Opgraving	Grafveld Late Bronstijd – Middel IJzertijd
Omvang	Verwachte aantal m²
	8.172
Vondstcategorie	Verwachte aantallen (N)
Aardewerk	500
Bouwmateriaal	0
Metaal (ferro)	5
Metaal (non-ferro)	25
Slakmateriaal	0
Vuursteen	60
Overig natuursteen	60
Glas	20
Menselijk botmateriaal onverbrand	0
Menselijk botmateriaal verbrand (per begraving)	140 ³
Dierlijk botmateriaal onverbrand	0
Dierlijk botmateriaal verbrand	10
Visresten (handverzameld)	0
Schelpen	0
Hout	0
Houtskool(monsters)	140
Textiel	0
Leer	0
Submoderne materialen	0
Monstername	Verwachte aantallen (N)
Algemeen biologisch monster (ABM)	2
Algemeen zeefmonster (AZM)	0
Pollen, diatomeeën en andere microfossielen	0
Monsters voor anorganisch chemisch onderzoek	0
Monsters voor micromorfologisch onderzoek	0
Monsters voor luminescentiedatering (OSL)	0
Monsters voor koolstofdatering (¹⁴ C)	140
Vismonsters	0
DNA	0
Dendrochronologisch monster	0

³ Monsters kunnen bestaan uit meerdere fragmenten, de hoeveelheid fragmenten kan op voorhand niet worden vastgesteld.

BIJLAGE 2: OVERZICHT TE RAADPLEGEN SPECIALISTEN

Vondstcategorie	Raadplegen bij PvA	Raadplegen bij veldwerk"	Raadplegen bij uitwerking
Aardewerk	nee	nee	ja
Bouwmateriaal	nee	nee	ja
Metaal (ferro)	nee	nee	ja
Metaal (non-ferro)	nee	nee	ja
Slakmateriaal	nee	nee	ja
Vuursteen	nee	nee	ja
Overig natuursteen	nee	nee	ja
Glas	nee	nee	ja
Menselijk botmateriaal onverbrand	nee	ja	ja
Menselijk botmateriaal verbrand	nee	ja	ja
Dierlijk botmateriaal onverbrand	nee	nee	ja
Dierlijk botmateriaal verbrand	nee	nee	ja
Visresten	nee	nee	ja
Schelpen	nee	nee	ja
Hout	nee	nee	ja
Houtskool(monsters)	nee	nee	ja
Textiel	nee	nee	ja
Leer	nee	nee	ja
Submoderne materialen	nee	nee	nee
Monsternamen			
Algemeen biologisch monster (ABM)	nee	nee	ja
Algemeen zeefmonster (AZM)	nee	nee	ja
Pollen, diatomeeën en andere microfossielen	nee	nee	ja
Monsters voor anorganisch chemisch onderzoek	nee	nee	ja
Monsters voor micromorfologisch onderzoek	nee	nee	ja
Monsters voor luminescentiedatering (OSL)	nee	nee	ja
Monsters voor koolstofdatering (¹⁴ C)	nee	nee	ja
Monsters voor isotopenonderzoek	Nee	Nee	ja
DNA	nee	nee	ja
Dendrochronologisch monster	nee	nee	ja

BIJLAGE 3: ONDERZOEKSGBIED

BIJLAGE 4: PUTTENPLAN

